

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-6>

УДК 336.743(477)

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ТА ГРАНТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

FEATURES OF FUNDING AND GRANT ACTIVITIES UNDER MARTIAL LAW

Самодай Валентина Петрівнакандидат економічних наук, доцент,
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4043-5426>**Машина Юлія Павлівна**кандидат економічних наук, доцент,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8624-8581>**Жильніков Олексій Дмитрович**студент,
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-9972-4504>**Samoday Valentyna, Zhylnikov Oleksii**

Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko

Mashyna Yuliia

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

В умовах повномасштабної війни за незалежність проти російської федерації, Україні було б складно вистояти та підтримувати економічну стабільність без військової, фінансової та гуманітарної допомоги держав цивілізованого світу. У статті аналізується та узагальнюється міжнародна допомога Україні, надана з початку повномасштабного вторгнення росії у 2022 році. Наводяться дані про обсяги допомоги, наданої різними країнами світу. Допомога аналізована та класифікована за видами, виділяючи військову, гуманітарну та фінансову допомогу. Підрахований відсоток фінансування України від загального ВВП країни донора, представлена діаграма, яка демонструє, скільки відсотків займає кожна країна у фінансуванні України. Отримані результати підкреслюють важливість посилення фінансування державного бюджету у нестабільний період.

Ключові слова: Україна, іноземна допомога, міжнародна підтримка, міжнародні партнери, державний бюджет, фінансовий сектор, бюджетне фінансування.

The full-scale russian invasion of Ukraine in February 2022 has caused a humanitarian crisis and has had a significant impact on the Ukrainian economy. The war has inflicted a catastrophic blow on Ukraine's economy, with GDP plummeting by nearly 30% and vital infrastructure shattered. Without sustained support, rebuilding and recovery will remain a distant dream. The window for effective intervention is rapidly closing, and the consequences of inaction could be dire for both Ukraine and the international order. Also, in the context of a full-scale war for independence against the russian federation, it would be difficult for Ukraine to survive and maintain economic stability without military, financial and humanitarian assistance from the states of the civilized world. The article analyzes and summarizes international assistance to Ukraine since the beginning of russia's full-scale invasion in 2022. Attention is drawn to the importance of this assistance for ensuring Ukraine's financial stability, helping people affected by the war, and continuing resistance to the war of aggression. Data on the amount of aid provided by different countries of the world is provided. Both individual countries and the European Union are studied. The assistance is also analyzed and classified by type, highlighting military, humanitarian and financial aid. The percentage of funding for Ukraine as a percentage of the donor country's total GDP is calculated, and a chart is presented showing the percentage of each country's funding for Ukraine. The assistance has been provided by a wide range of countries, including the United States, the European Union, and Japan. The international community should continue to provide assistance to Ukraine, even as the war drags on. The United States should approve the \$50 billion aid package that it has

proposed. The European Union should also approve a significant aid package for Ukraine. In addition to providing financial assistance, the international community should also work to help Ukraine to rebuild its economy and society after the war. This will require a long-term commitment from the international community.

Keywords: Ukraine, foreign aid, international support, international partners, state budget, financial sector, budget financing.

Постановка проблеми. Останні роки стали часом значних випробувань для України, її громадян, для економіки та державного управління. У результаті повномасштабного вторгнення росії соціально-економічний стан нашої країни сильно похитнувся. З огляду на це уряд був змушений вдатися до зміни підходів у фінансуванні бюджету країни – з податкових до боргових та грантових джерел наповнення [1, с. 1]. Це дозволило забезпечити фіскальну стійкість України та уникнути краху фінансової системи, яка в надзвичайно важких умовах продовжує працювати і виконувати свої функції.

Військове вторгнення РФ в Україну на початку 2022 року розтросило залишки міжнародного права та докорінно змінило міжнародну політику багатьох держав. Зараз країни Європи, Північної Америки та навіть Далекого Сходу фінансують економічний та військовий бюджет України, допомагаючи їй захищати власне право на існування. Війна завдала катастрофічних руйнувань економіці України. 2022 року ВВП України впав на 30% – це рекордна цифра з часів отримання незалежності. Обстріли інфраструктури завдали додаткового негативного впливу на економічну активність, що обмежує можливість відновлення темпів економічного зростання. Вплив фізичного руйнування економічного потенціалу в Україні посилюється шоківим впливом військового стану на бізнес, споживчі настрої та купівельну спроможність населення, поведінку інвесторів [2, с. 66].

Міжнародна допомога є важливим фактором у виживанні України, оскільки державний бюджет за 2022 рік було виконано з дефіцитом у сумі 911,1 млрд грн (дефіцит загального фонду державного бюджету становив 909,5 млрд грн при запланованому дефіциті за цей період у сумі 1399,5 млрд грн). У грудні 2022 році дефіцит державного бюджету становив 99,0 млрд грн (зокрема загального фонду – 101,3 млрд грн) [3].

Також варто звернути увагу на те, що міжнародний досвід засвідчує, що в країнах, які були втягнуті у війну або які перебували під постійною загрозою вторгнення і брали участь у воєнних діях, на оборонні цілі спрямовувалися 4,2–7,6% ВВП бюджетних коштів.

Не варто забувати, що у майбутньому держбюджет і зовнішня допомога мають відіграти вагомий роль у відновленні і модернізації державного сектору та підтримці відбудови приватного сектору [4].

Фактори, наведені вище, повинні зробити зрозумілою неможливість повного покриття існуючих потреб лише з державного бюджету, а також всю важливість міжнародної підтримки Україні. У цьому дослідженні пропонується детально ознайомитися з фінансовими впливами держав до української економіки та військових витрат.

Аналіз рівня наукового інтересу до питань фінансування та грантів, що надходять у державний бюджет з 2022 року проведений за допомогою програми Google Trends показав, що ця тема є предметом підвищеної уваги з боку наших громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Опрацювання українських і закордонних матеріалів показало, що останнім часом сформувався декілька підходів до підрахунку фінансування та грантів, що надходять до національного бюджету. Серед науковців значний внесок зробили: Вікторія Колосова, Крістоф Требеш, П'єтро Бомпрецці, Кейтлін Бушнелл, Андре Франк, Іван Харитонов, Крістофер Шаде, Леон Вайзер та інші.

Економічна допомога Україні стала предметом досліджень групи науковців з Дослідницького Центру Міжнародних Фінансів і Макроекономіки в Кільському університеті під керівництвом Крістофа Требеша (Christoph Trebesch). Вони займаються відстежуванням всіх видів допомоги (гуманітарна, економічна та військова), наводять числа та показують графіки, що описують витрати на допомогу в порівнянні з загальним ВВП держави-донора. Востаннє дані були оновлені 31 липня 2023 року.

Вікторія Колосова з Національного Інституту Стратегічних Досліджень теж займається відстежуванням міжнародної допомоги Україні. У щомісячних статтях детально описує допомогу: донор, витрачені кошти, тип допомоги, галузі (військова, гуманітарна, фінансова) та терміни надання [6].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз,

систематизація та узагальнення наявної у відкритому доступі інформації щодо джерел фінансування бюджету України, а саме його фінансової, гуманітарної та військової сфери у період повномасштабного вторгнення РФ дослідження узагальнюється за кількістю допомоги, відсотком від ВВП країни донора та блоком, до якого належить певна країна.

Виклад основного матеріалу дослідження. Якщо розглянути військове фінансування України в абсолютних числах з 24 січня 2022 року до 31 липня 2023 року, то найбільшою є американська допомога – 42 мільярди євро. На другому місці знаходиться Німеччина, вона відправила зброї та боєприпасів на 17 мільярдів євро. Замикає цю трійку Велика Британія, що надіслала 6,6 мільярдів. На четвертому місці знаходиться мілітарна допомога від Європейських Інституцій, це 5,6 мільярдів євро техніки, боєприпасів та амуніції. Норвегія та Данія знаходяться на п'ятому і шостому місці, це 3,7 та 3,5 мільярди відповідно. Польща надіслала військової допомоги на 3 мільярди, Нідерланди на 2,5. Далі йде Канада (1,7 млрд), Швеція (1,5 млрд), Фінляндія (1,2 млрд) та Чехія (1,1 млрд). Пряма військова допомога від уряду будь-якої іншої держави не перевищує мільярда євро [5].

Гуманітарне фінансування України в абсолютних числах з 24 січня 2022 до 31 липня 2023. Найбільшою є американська допомога – 2,6 мільярди євро. На другому місці знаходиться Німеччина, вона виділила 2,4 мільярди євро. На мій подив, третьою є Швейцарія, яка надіслала 2,2 мільярди. На четвертому місці знаходиться гуманітарна допомога від Європейських Інституцій, це 2,1 мільярди євро. Японія надала мільярд євро гуманітарної допомоги. Пряма гуманітарна допомога від уряду будь-якої іншої держави не перевищує мільярда євро.

Фінансова допомога Україні в абсолютних числах з 24 січня 2022 до 31 липня 2023. Найбільшою є допомога Європейських Інституцій – 77 мільярдів євро. Друге місце має Америка – 25 мільярдів євро. Вдвох вони є найбільшими фінансовими донорами. Велика Британія виділила 6 мільярдів євро. Японія перевела 5,7 мільярди євро. Норвегія надіслала 3,48 мільярди євро. Канада пожертвувала ще 3,47 мільярди євро. Німеччина надіслала 1,41 мільярди. Нідерланди – 1,1 мільярди. Також варто виділити Польщу, яка виділила трохи менше мільярд –

960 мільйонів. Пряма фінансова допомога від уряду будь-якої іншої держави не перевищує мільярда євро.

В результаті дослідження, можна дійти до висновку, що країни, які є членами Європейського Союзу надсилають кошти через Європейські Інституції, а позаблокові країни, такі як Велика Британія, Норвегія та Японія, надсилають кошти напряму.

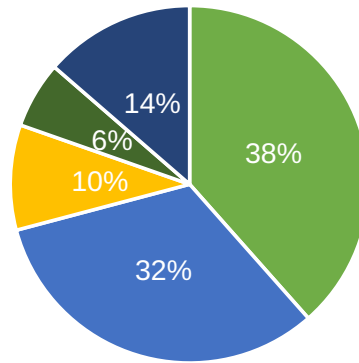
Відповідне фінансування та гранти Україні від країн-донорів у відсотках ВВП з 24 січня 2022 р. до 31 липня 2023 року можна зазначити, що Балтійські країни віддали найбільшу частину грошей у порівнянні з ВВП. Першою у цьому списку є Литва, вона віддала 1,4% відсотки ВВП на пряму допомогу, та ще 0,5% на допомогу через Європейські інституції. Таким чином Естонія направила 1,3% та 0,5% ВВП відповідно. Норвегія надіслала 1,7% прямої допомоги, вона є лідером у цьому показнику. Данія відправила 1,1% прямої допомоги та 0,6% допомоги через Європейські інституції. Латвія віддала 1,1% і 0,5% допомоги відповідно. Словаччина надала 0,6% та 0,7% допомоги відповідно.

Що стосується загальної допомоги Україні по групам країн: Європейські країни напряму та через Європейські Інституції надали найбільше допомоги – 133 мільярди євро. Сполучені Штати надали 71,4 мільярди євро. Позаблокові країни надали 37 мільярдів євро допомоги всіх видів.

Підтримка України впала до найнижчого рівня з січня 2022 року. У період із серпня по жовтень 2023 року спостерігалось різке скорочення обсягу ново наданої допомоги, причому вартість пакетів склала лише 2,11 мільярди євро. Враховуючи невизначеність щодо подальшої допомоги США, Україні залишається лише сподіватися, що ЄС нарешті ухвалить свій давно оголошений пакет підтримки в розмірі 50 мільярдів євро [7].

Висновки. Вторгнення Росії пробудило Європу, яка докорінно змінила свою політику щодо використання енергоресурсів РФ та місця України та інших пострадянських держав у світі.

Міжнародна допомога є важливим фактором підтримання відносної економічної стабільності, допомоги постраждалим від війни людям та загального продовження опору нашої держави загарбницькій війні. Найбільшою країною-донором є США, які надали 71,4 мільярди євро. Вливання держав Європи, Сполучених Штатів Америки та декількох країн Далекого Сходу та Океанії

■ Європейські інституції ■ США ■ Німеччина ■ Велика Британія ■ Інші країни

Рис. 1. Загальна допомога Україні за 2022–2023 рік, мільярди євро

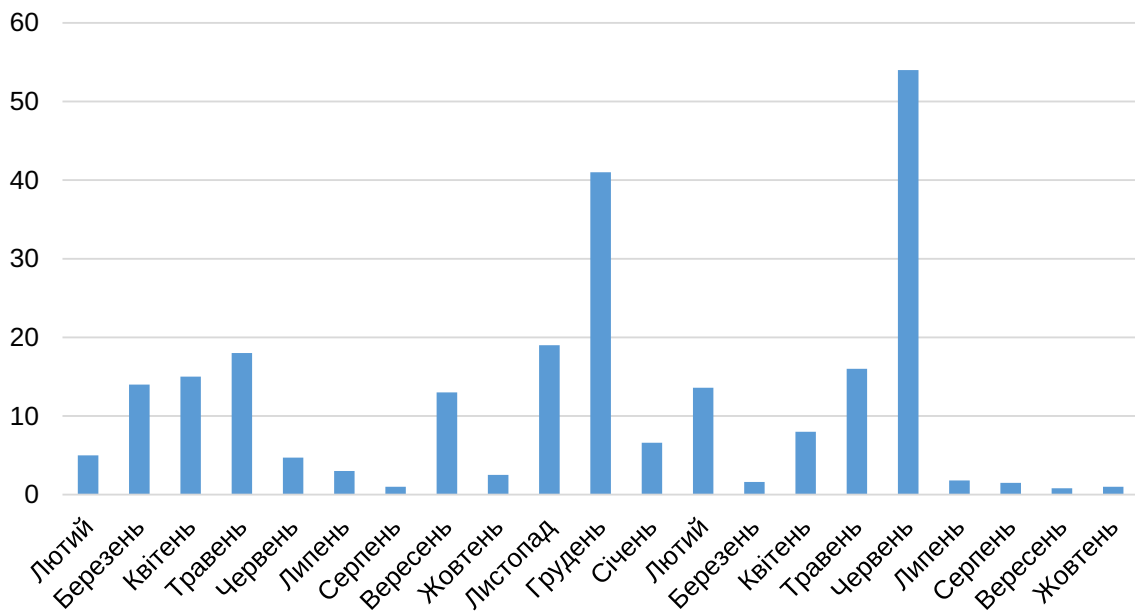

Рис. 2. Допомога Україні по місяцях, мільярди євро

є достатніми для України на даному етапі війни. Аналіз фінансових вливань від ВВП показав, що більшість країн донорів ще не вичерпали фінансові ресурси, які можуть використати для допомоги Україні. Зараз підтримка України впала до найнижчого рівня з січня 2022 року, у період із серпня по жовтень 2023 року спостерігалось різке скорочення

обсягу допомоги. Також нагальним залишається питання якості та кількості подальшої військової допомоги, оскільки вона залежить від політичної ситуації в Америці.

Незважаючи на значну допомогу, яку Україна вже отримала, вона все ще потребує підтримки міжнародного співтовариства, оскільки війна триває.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Маршалок Т. Боргова політика України в умовах воєнного стану *Збірник наукових праць Державного податкового університету: електронне наукове видання* 2022. № 2. С. 84 URL: <https://dpu.edu.ua/potochnyi-nomer-zbirnyka-2022?view=article&id=1947&catid=2> (дата звернення: 19.12.2023).
2. Андрухович Д. Р. Вітчизняні підприємства у воєнний період і заходи їх державної підтримки *Збірник наукових праць Державного податкового університету: Електронне наукове видання*. 2023. № 1. С. 66–73. URL: <https://dpu.edu.ua/potochnyi-nomer-zbirnyka-2022?view=article&id=2859&catid=2> (дата звернення: 12.12.2023).

3. Держбюджет-2022: до загального фонду надійшло 1,491 трлн гривень. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/derzhbiudzheth-2022-do-zahalnoho-fondu-nadiishlo-1491-trln-hryven> (дата звернення: 27.12.2023).
4. Богдан Т. Війна і державні фінанси: скільки потрібно грошей на відновлення і де їх брати. *Економічна правда*. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/11/3/693382/> (дата звернення: 12.12.2023).
5. Ukraine Support Tracker. URL: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/> (дата звернення: 26.12.2023).
6. Колосова В. Допомога міжнародних фінансових інститутів Україні. Жовтень 2023 року. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/dopomoha-mizhnarodnykh-finansovykh-institutiv-ukrayini-zhovten-2023-roku> (дата звернення: 18.12.2023).
7. Ukraine Support Tracker: New aid drops to lowest level since January 2022. URL: <https://www.ifw-kiel.de/publications/news/ukraine-support-tracker-new-aid-drops-to-lowest-level-since-january-2022/> (дата звернення: 24.12.2023).

REFERENCES:

1. Marshalok T. (2022) Borhova polityka Ukrainy v umovakh voyennogo stanu [Debt policy of Ukraine under martial law]. *Zbirnyk naukovykh prats Derzhavnogo podatkovogo universytetu: elektronne naukove vydannia* [Collection of scientific papers of the State Tax University: electronic scientific publication]. No. 2. P. 84. URL: <https://dpu.edu.ua/potochnyi-nomer-zbirnyka-2022?view=article&id=1947&catid=2> (accessed: 19.12.2023) (in Ukrainian)
2. Andrukhovych D. R. (2023) Vitchyzniani pidpriemstva u voyennyi period i zakhody yikh derzhavnoyi pidtrymky. *Zbirnyk naukovykh prats Derzhavnogo podatkovogo universytetu: Elektronne naukove vydannia* [Collection of scientific works of the State Tax University: Electronic scientific publication]. № 1. P. 66–73. URL: <https://dpu.edu.ua/potochnyi-nomer-zbirnyka-2022?view=article&id=2859&catid=2> (accessed: 12.12.2023) (in Ukrainian)
3. Derzhbiudzheth-2022: do zahalnoho fondu nadishlo 1,491 trln hryven [State Budget 2022: the general fund received UAH 1.491 trillion]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/derzhbiudzheth-2022-do-zahalnoho-fondu-nadiishlo-1491-trln-hryven> (accessed: 27.12.2023) (in Ukrainian)
4. Bohdan T. (2022) Viina i derzhavni finansy: skilky potribno hroshei na vidnovlennia i de yikh braty. *Ekonomichna pravda* [War and public finances: how much money is needed for reconstruction and where to get it. Economic truth. 2022]. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/11/3/693382/> (accessed: 12.12.2023) (in Ukrainian)
5. Ukraine Support Tracker. URL: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/> (accessed: 26.12.2023).
6. Kolosova V. (2023) Dopomoha mizhnarodnykh finansovykh instytutiv Ukraini. Zhovten 2023 roku [Kolosova V. Assistance of international financial institutions to Ukraine. October 2023]. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/dopomoha-mizhnarodnykh-finansovykh-institutiv-ukrayini-zhovten-2023-roku> (accessed: 18.12.2023) (in Ukrainian)
7. Ukraine Support Tracker: New aid drops to lowest level since January 2022. URL: <https://www.ifw-kiel.de/publications/news/ukraine-support-tracker-new-aid-drops-to-lowest-level-since-january-2022/> (accessed: 24.12.2023)